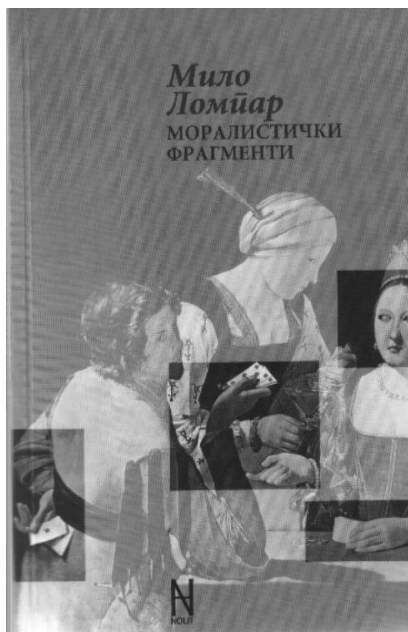

ПРИКАЗИ

УДК 821.163.41.09 Ломпар
М.(049.3)

Миша Стојадиновић

ПРИКАЗ КЊИГЕ: МИЛО ЛОМПАР, МОРАЛИСТИЧКИ ФРАГМЕНТИ

Књига *Моралистички фрагменти* Мило Ломпара као да настаје у времену када је катерија морала у потпуности заборављена од свих. У времену поновног рађања макијавелизма, у времену када профит по-

стаје водећа максима и мерило свих вредности. У том смислу мерено најзначајнијом мерном јединицом савременог доба, званом новац, ова књига не би требало ни да постоји, јер се знањем добијеним из ње не може стећи никаква добит.

То је на жалост, или боље речено на срећу, тачно. Профит који можемо добити читајући књиге које се баве моралом нема *зелену боју* и не може се изразити ни једном валутом. Мило Ломпар у својој студији жели да нам укаже на све већи пад моралних вредности у друштву. Ова књига се састоји из три дела од којих је сваки од њих испуњен *моралистичким фрагментима* од којих ћемо ми овде навести само неке.

Први део своје књиге Мило Ломпар започиње питањем: *Чему моралисати у модерном времену?* Након једног опсежнијег разматрања о духу моралиста, где он наводи проблем постојања моралиста у време када је лаж зарад остварења сопствених интереса постала свакодневна ствар, следи низ од петнаест фрагмената. Аутор се на првом месту бави проблемима са којима се суочава читалац.

Он указује на потребу да читалац мора поседовати изузетну снагу уколико жели да се отргне од својих навика и да стави у страну све што му наметљиво долази из стварности. Једино на тај начин читалац може да се отвори за искуство које би због поспаности његове свести у први мах било одгурнуто. Доба у коме живимо је управо доба кога се морамо ослободити, јер у рутини нашег времена нема простора за слободу од савремености. Оно што је јако интересантно је да Ломпар сматра да ни болест, ни смрт, ни љубавна празнина, ни сиромаштво, ни самоћа не погађају нашу свест толико разорном снагом као што то чини пораз. Дакле, главни страх са којим се суочава човек модерног времена јесте страх од пораза.

Корисни идиоти су фрагменат на који свакако треба обратити пажњу. То је део који указује на сву неморалност политике. Према њему, корисни идиоти дају интелектуалну позадину огољеном политичком интересу, смештају га у шире контексте, што све заједно замућује прави циљ политичког дејства. Користан идиот је нарочито користан јер он макар на рубовима своје свести верује у то шта му се говори. Овај први део своје књиге Ломпар завршава поглављем које носи наслов *Левичари са деснице*. У њему он оштро критикује Бору Ћосића и Радомира Констан-

тиновића. Може се рећи да ово поглавље представља и реакцију аутора на критику Боре Ћосића коју је он упutio Ломпару за један текст у коме је он критиковао Ћосића и његово дело *Повест о Мишкину*.

Други део књиге се састоји из шеснаест фрагмената. Ломпар на првом месту говори о самопонижењу и указује на то како је овакав чин ван хоризонта слободе. Наиме, није могуће понизити се без притиска неке силе. Према њему је *самопонижење слободно само у часу када престаје да буде самопонижење*. Он, затим, преко обећања долази до фрагмента издаје у коме говори о тешкоћама са којима се суочава човек. Човек запетљан у обавезе јавног посла, стално растрзан између онога што мора да учини одмах и онога што мора учинити без изузетка, уплетен у мрежу себичних интереса мора устрјати у једној неугодној улози. Ту улогу аутор назива улогом двоструког аутсајдера: аутсајдера духа и аутсајдера чина. То је једини начин да он не дође у сукоб са самим собом. Човек не сме издати себе у тренуцима те равнотеже, јер му једино то може помоћи да не почини издају.

Фрагмент на који свакако треба обратити пажњу јесте фрагмент који носи назив *Српска кривица*. Српска кривица се увек наводила као главна прека основаности српских ин-

тереса. Ту, међутим, није реч о остваривању српских интереса индивидуално, као што су на пример успеси спортиста, научника или уметника, већ о остваривању српских интереса као заједнице. Српска кривица је плод *интерпретативне стратегије* према којој треба српску културу свести на државно-правни положај Србије, по могућности Србије од Београда до Врања. Стратегија да се српско претвори у србијанско, да се пониште трагови српске културне прошлости у Црној Гори, у Хрватској, у Македонији, у Босни и Херцеговини, док на крају Грачаница не би постала део "косовске културе".

Ломпар нема баш лепо мишљење о савременим писцима. Он сматра да они чак и не опажају када се уплету попут муве у културну паукову мрежи. Њима је уместо *приповедачког* ја постало важније *егзистенцијално* ја. За истинску уметничку путању он каже да је то путања између изгнанства и самоће.

За Ломпара је Беч један од градова у којима су се одигравали догађаји од пресудног значаја за српску културу и историју. Тај град је уједно и град препун контраверзности. То је, према њему, град великих и значајних достигнућа српске културне историје, али уједно и град снажног антисрпског пропагандног и симболичког дејства. У фрагменту *Post mortem* Ломпар

као да читав људски морал доводи у питање. Он каже да ми, чиме мисли на људе уопште, не волимо да похвалимо некога када уради нешто добро, ваљано или лепо. Када неко умре настаје преокрет, јер тада се радост због нечије смрти претаче у неспутано одушевљење личношћу умрле особе.

Ломпар сматра да је *титоизам* главни и одговорни кривац због чега на нашим просторима није дошло до националног помирења, али о томе овде неће бити више речи, јер ће читаоци о томе моћи више да прочитају у делу који носи назив *Титоизам и секуларно свеиштенство*.

Последњи део се састоји из шеснаест фрагмената. У њему аутор каже да ми живимо у време специјалистичког обиља. Наиме, уместо да се осећамо заштићеним у овом времену страховито развијених знања, која досежу до најситнијих појединости, долазимо до човекове оптерећености *да он сам мора све знати*, јер ће у супротном у том истом времену пропасти. Тако у овом времену једини прави избор постаје *дилетантизам*.

У овом времену је, такође, веома тешко одлучити да ли је нешто истина или лаж. Данас је нарочито тешко донети овакву одлуку у бескрајном понављању и умногостручавању људских речи. *Реч је истинита са-*

мо уколико живот осведочава њено дејство. Оваква процена према Ломпару наликује плесу над понором. Овај последњи део Ломпар завршава питајући се *зашто човек неке мора да каже*.

На крају се са фрагментима Мило Ломпара можемо сложити или не сложити, јер је једна од основних одлика демократског друштва да се мишљења могу разликовати. Да људи могу различите ствари на различите начине разматрати. Али, оно што се никако не може порећи је да је тема којом се бави књига проблем коме би данас требало да сви ми посветимо мало више пажње, јер уколико морал постане заборављен од свих престаће доба морала. И можда на први поглед делује да се неморал више исплати, морал је ипак нешто што нема цену. Морал се не може купити нити силом прибавити, а опет његову вредност човек мора сам увидети. Када се ствари посматрају на овај начин значај књига које се баве моралом је евидентан и не треба га превише објашњавати, јер би то у супротном значило да морал представља тему коју баш не разумемо најбоље. Тему која није део наше свакодневног живота, већ нешто што морамо додатно објашњавати. То би уједно значило да је настало доба неморала, доба у коме би питање које Ломпар поставља на самом почетку требало пре-

формулисати у: *Чему морал у модерно време?*

УДК: 316.4(497.11)(049.3)

Славољуб Лекић¹⁾

СРПСКА ТРАНЗИЦИОНА ИЛИЈАДА

Осврт на књигу Милана
Брдара: Српска транзициона
Илијада, Стилос, Нови Сад,
2007.

Једанаест чланака Милана Брдара посвећених политичким приликама у Србији с почетка 21. века сабрано је у књигу под насловом *Српска транзициона Илијада*. Наслов књиге указује да се главно оружје тројанског рата, лукавство, у модерној балканској трагедији обнавља као зла коб Срба невештих да га препознају. Давно, лукави Одисеј наређује да се направи дрвени коњ кога Тројанци унесу у град, мада их опрезнији упозораваше да то не чине. У пијанству прославише своју наводну победу а наивност их кошта пораза. На темељу историјског поука аутор проматра савремене Американце и западне Европљане као Данајце који су се нашли пред опседнутом Тројом, тј. европским истоком. Први модерни Тројанци, Руси,

1) уредник Форума Пољопривредног факултета у Земуну.